

Дрогобицький державний педагогічний університет імені
Івана Франка
СИЛАБУС
Навчальної дисципліни
ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ
2021/2022 н.р.



Анотація дисципліни	засвоєння майбутніми фахівцями-екологами, необхідних теоретичних знань про різноманітні види лікарських рослин та способи їх використання з лікувальною метою, формування компетентної особистості у процесі вивчення, збереження та відтворення флори лікарських рослин
1. Опис навчальної дисципліни	
Ступінь вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	101 Екологія
Спеціальність	Екологія
Освітня програма	Екологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Загальний обсяг дисципліни	4/120 (в кредитах ЄКТС)
Факультет	біолого-природничий
Кафедра	екології та географії
Курс	4
Семестр	8
Вид підсумкового контролю	залік
Мова навчання	українська
Види занять	Лекції, практичні заняття
Методи навчання	Лекції, відповіді на практичних заняттях, самостійна робота.
Форма навчання	Денна
Лінк на дисципліну	Ідентифікатор конференції в Zoom: 749 6990 5896 Код доступу: 19MGXs

Розподіл годин за видами робіт

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семинарські заняття				
Денна	1	I	120/4	64	32	-	32	-	56	-	+	-

2. Викладачі

Прізвище, ім'я, по батькові Посада E-mail: Тел.:	Досвядчинська Мар'яна Романівна Викладач кафедри екології та географії maryanados88@gmail.com 0969194234
---	---

3. Характеристика навчальної дисципліни

Результати навчання	<p>Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтнобіологічного різноманіття.</p> <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології. <input type="checkbox"/> Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі. <input type="checkbox"/> Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля. <input type="checkbox"/> Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів. <input type="checkbox"/> Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.
Мета навчання	засвоєння майбутніми фахівцями-екологами, необхідних теоретичних знань про різноманітні види лікарських рослин та способи їх використання з лікувальною метою, формування компетентної особистості у процесі вивчення, збереження та відтворення флори лікарських рослин
Компетентності	<p>Розвинути у здобувачів вищої освіти такі компетентності:</p> <p>Загальні компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). <input type="checkbox"/> Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у

	<p>розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності</p> <p>Фахові компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, формування екологічної мережі спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття. <input type="checkbox"/> Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.
Результати навчання	<p>Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні знати:</p> <p>поняття і терміни: лікарська сировина, фітотерапія, настій, відвар, настойка, мазі, екстракти, біологічно-активні речовини, невроз, неврастенія, істеричний невроз, епілепсія, серцева недостатність, гіпертонія, гіпотонія, атеросклероз, гострий бронхіт, хронічний 2</p> <p>бронхіт, бронхіальна астма, гломерулонефрит, пієлонефрит, цистити, сечокам'яна хвороба, токсичний зуб, діабет, гострий та хронічний гастрит, виразка шлунка та дванадцятипалої кишки, екзема, нейродерміт.</p> <p>На основі одержаних знань з курсу студент повинен вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – освоїти методи отримання різних типів фітопрепаратів; – сприяти вихованню дбайливого ставлення до природи та ресурсів дикорослих лікарських рослин. – володіти науковою інформацією щодо впливу біологічно-активних речовин лікарських рослин на різні органи та системи організму; – обґрунтувати рекомендації щодо вибору певного типу фітопрепаратів при тих чи інших захворюваннях; – розробляти загальні рекомендації щодо використання лікарських рослин з метою профілактики захворювань; – визначати тип захворювання та види лікарських рослин, які використовують при лікуванні цього захворювання; – навчитись розрізняти види лікарських рослин; – володіти вмінням виділяти ареали поширення лікарських рослин; – володіти технологією заготівлі та зберігання лікарської сировини; – володіти технологією виготовлення фітопрепаратів.
Пререквізити дисципліни	<p>Зміст програми враховує отримані раніше студентами теоретичні знання загальноосвітніх курсів з біології та хімії, а також спеціальні знання з систематики рослин, біогеографії, охорони і раціонального використання рослинного і тваринного світу.</p>
Постреквізити дисципліни	<p>Створює теоретичну базу для успішного вивчення студентами інших спеціальних та вибіркових дисциплін, таких як “Екологія рослин і тварин”, “Біосферологія”, “Рекреаційні ресурси України”, “Заповідна справа”.</p>

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни
Розділ I.
Ресурсознавство лікарських рослин

Вступ. Фармакологічна сировина.

Історія застосування лікарських рослин у медицині. Види фітопрепаратів та технологія заготівлі лікарської сировини. Формування знань про лікарські рослини у галузі науки. Поняття про лікарську сировину. Загальні правила сушіння лікарської сировини.

Біологічно-активні речовини лікарських рослин: білки, амінокислоти, вуглеводи, полісахариди, крохмаль, алкалоїди, глікозиди, флавоноїди, кумарини, вітаміни, дубильні речовини. Еволюція рослин з точки зору накопичення біологічно активних речовин, які стали цілющими для людини та тварин. Способи сушіння: сушіння природним теплом, без штучного підігріву (повітряно-тіньове, сонячне); сушіння зі штучним підігрівом (теплове); сушіння під вакуумом; сушіння у середовищі рідкого азоту. Зберігання лікарської сировини.

Розділ II.

Фітотерапія захворювань органів людини

Застосування лікарських рослин у лікуванні нервової системи.

Основні клінічні форми неврозу та їх симптоми. Неврастинія та її фітотерапія. Істеричний невроз та його фітотерапія. Мінливість хімічного складу лікарських рослин. Основні способи пакування, маркірування й транспортування лікарської рослинної сировини.

Лікарські рослини для лікування безсоння та епілепсії.

Основні принципи формування фітокомпозицій залежно від клінічної симптоматики. Застосування фітотерапії в медичній реабілітації хворих з ураженням периферичної та центральної нервової систем.

Лікарські рослини і способи їх використання при лікуванні захворювань серцево-судинної системи.

Лікування гіпертонії та гіпотонії. Серцева недостатність та її фітотерапія. **Профілактика атеросклерозу.** Фітотерапія при атеросклерозі. Особливості складання і використання зборів, що використовуються при захворювань серцево-судинної системи.

Використання різноманітних лікарських рослин для лікування захворювань дихальної системи.

Лікування та запобігання хронічного бронхіту. Лікарські рослини, які використовуються при гострому бронхіті. Бронхіальна астма та її фітотерапія. Особливості складання і використання зборів, що використовуються при лікуванні захворювань органів дихання. Основні групи лікарських рослин за їх терапевтичним впливом на дихальні шляхи: антимікробні, відхаркувальні, потогінні та жарознижувальні, спазмолітичні, гіпосенсибілізуючі та протизапальні.

Використання лікарських рослин для лікування захворювань сечовидільної та ендокринної систем. Гломерулонефрит та його лікування. Лікарські рослини в лікуванні піелонефриту та циститу.

Сечокам'яна хвороба та особливості її лікування лікарськими рослинами. Місце фітотерапії в комплексному лікуванні та реабілітації хворих на піелонефрит, цистит, уретрит, сечокам'яну хворобу.

Лікування та профілактика діабету. Лікарські рослини в лікуванні токсичного зобу. Патологічний клімакс та його фітотерапія.

Лікарські рослини з діуретичними та протинабряковими властивостями. Використання гірчаку пташиного, каштану кінського, буркуну лікарського, брусниці та лопуха в лікуванні набряків. Особливості застосування сумішей рослин з діуретичними властивостями.

Лікарські рослини в лікуванні захворювань системи травлення.

Гострий та хронічний гастрит. Фітотерапія цих захворювань.

Лікарські рослини, що збуджують апетит і стимулюють секреторну функцію травного каналу, протизапальні, обволікаючі, проносні, антидіарейні, газогінні (кармінативні), глистогінні, спазмолітичні, регенераторні, гіперкоагулювальні (кровоспинні) та такі, що регулюють шлункову гіперсекрецію.

Виразка шлунка та дванадцятипалої кишки. Їх лікування за допомогою лікарських рослин. Захворювання підшлункової залози та їх фітотерапія. Рослинні гепатопротектори. Трофічні язви та їх лікування.

Лікування шкірних захворювань за допомогою лікарських рослин.

Лікування екземи фітопрепаратами. Лікарські рослини в лікуванні нейродерміту.

Лікування фурункульозу. Використання лікарських рослин для лікування облісіння. Місце фітотерапії в комплексному лікуванні та реабілітації хворих з фурункульозом.

Тематика практичних занять

1. Способи приготування фітопрепаратів із лікарських рослин.
2. Розробка рекомендацій щодо раціональної заготівлі окремих лікарських рослин.
3. Основні методи відновлення ресурсів лікарських рослин.
4. Інтродукція лікарських рослин.
5. Сировинна база лікарських рослин на сучасному етапі. Основні сировинні джерела отримання лікарських засобів рослинного походження.
6. Використання рослин для лікування органів дихальної системи.
7. Профілактика захворювань дихальної системи та їх фітотерапія.
8. Використання рослин для лікування та профілактики захворювань ендокринної системи.
9. Використання рослин для лікування захворювань системи травлення.
10. Використання рослин гепатопротекторів
11. Використання рослин для лікування захворювань сечовидільної системи.
12. Використання рослин для реабілітації хворих на пієлонефрит.
13. Використання рослин для лікування захворювань ендокринної систем.
14. Використання рослин з противиразковими, діуретичними та протинабряковими властивостями.
15. Особливості застосування сумішей рослин з діуретичними властивостями.
16. Використання рослин для лікування шкірних захворювань.

3.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента з дисципліни містить: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань згідно з переліком компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; підготовку до самостійної роботи, підготовку до семестрового екзамену.

- Проаналізуйте еволюція рослин з точки зору накопичення біологічно активних речовин, які стали цілющими для людини та тварин.
- Охарактеризуйте способи сушіння: сушіння природним теплом, без штучного підігріву (повітряно-тіньове, сонячне); сушіння зі штучним підігрівом

(теплове); сушіння під вакуумом; сушіння у середовищі рідкого азоту. Зберігання лікарської сировини.

- Опишіть мінливість хімічного складу лікарських рослин та основні способи пакування, маркірування й транспортування лікарської рослинної сировини.
- Проаналізуйте застосування фітотерапії в медичній реабілітації хворих з ураженням периферичної та центральної нервової систем.
- Перелічіть особливості складання і використання зборів, що використовуються при захворювань серцево-судинної системи.
- Опишіть основні групи лікарських рослин за їх терапевтичним впливом на дихальні шляхи: антимикробні, відхаркувальні, потогінні та жарознижувальні, спазмолітичні, гіпосенсибілізуючі та протизапальні.
- Опишіть місце фітотерапії в комплексному лікуванні та реабілітації хворих на пієлонефрит, цистит, уретрит, сечокам'яну хворобу.
- Вкажіть основну фітотерапію при паталогічному клімаксі.
- Опишіть лікарські рослини, що збуджують апетит і стимулюють секреторну функцію травного каналу, протизапальні, обволаючі, проносні, антидіарейні, газогінні (кармінативні), глистогінні, спазмолітичні, регенераторні, гіперкоагулювальні (кровоспинні) та такі, що регулюють шлункову гіперсекрецію.
- Дайте характеристику рослинам гепатопротекторам.. Трофічні язви та їх лікування.
- Проаналізуйте місце фітотерапії в комплексному лікуванні та реабілітації хворих з фурункульозом.

4.ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється шляхом усного опитування на практичних заняттях, вміння вирішувати ситуаційні задачі.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Поточна успішність	Кількість балів
Оцінювання на практичних заняттях	48
Підсумкова контрольна робота	30
Співбесіда з лектором	22
Всього	100

Поточна успішність (має 100 балів) складається з балів, отриманих на *практичних заняттях* (має 48 балів), виконаної *контрольної роботи* (має 30 балів) та *співбесіди з лектором* (має 22 балів).

Загальний бал на *практичних* має 48 бали. Кожне практичне заняття оцінюється у 3 бали. Кількість балів, що виставляється за практичне заняття враховує: усне опитування студентів на занятті, знання теоретичного матеріалу – 1 бали, вміння вирішувати ситуаційні задачі та завдання – 2 бали.

Підсумкова контрольна робота (має 30 балів) передбачає виконання описових і тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку контрольної роботи, виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає правильність виконання тестових і повноту розкриття описових завдань.

Співбесіда з лектором (max 22 балів) проводиться в усній формі та передбачає перевірку знань навчального матеріалу, який засвоїли студенти протягом семестру та матеріалу, який винесений на самостійне опрацювання. Залік за талоном №2 і перед комісією містять завдання на 100 балів.

5..ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Гербарні зразки, лікарська сировина

6.РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна:

1. Бензель Л. В. Лікарські рослини і фітотерапія (фітотерапевтична рецептура): навч. пос. / Л.В. Бензель, Р.Є. Дармограй, П.В. Бензель. – К.: ВСВ “Медицина”, 2010. – 400 с.
2. Болгарович З.Е. Народна медицина українців / З.Е. Болгарович. – К.: Наукова думка, 1990. – 230 с.
3. Бубенчикова В.Н. Фитотерапия в вашем доме / В.Н. Бубенчикова, А.А. Бубенчиков, Н.Г. Филипенко. – М.: Рипол Классик, 1998. – 320с.
4. Вигера С.М. Фітонцидологія з основами вирощування та застосування фітонцидно-лікарських рослин: навч. пос. – К.: Вирій, 2001. – 160с.
5. Гоменюк Г.А. 700 рецептов фитотерапии / Г.А. Гоменюк, В.С.Даниленко. – К.: Б.и., 1995. – 84 с.
6. Кобзар А.Я. Фармакогнозія в медицині: клінічна фармакогнозія. / А.Я. Кобзар. – Київ, 2004. – 479 с.
7. Ковалев В.Н. Основы практической фитотерапии / В.Н. Ковалев, И.А. Зупанец, В.С. Кисличенко, И.А. Журавель. – Харьков: УкрФА, 1999. – 304 с.
8. Мамчур Ф.І. Довідник з фітотерапії / Ф.І. Мамчур. – К.: Здоров'я, 1986. – 280с.
9. Памуков Д.П. Аптека живої природи / Д.П. Памуков, Х.З. Ахтарджієв. – К.: Урожай, 1991. – 304 с.
10. Соколов С.Я. Справочник по лекарственным растениям / С.Я. Соколов, И.П. Замотаев. – М.: Медицина, 1988. – 464с.
11. Товстуха Є.С. Фітотерапія / Є.С. Товстуха. – К.: “Здоров'я”, 1991. – 304 с.
12. Чекман І.С. Клінічна фітотерапія / І.С. Чекман. – К.: Рада, 2000. – 510 с

Методичне забезпечення:

13. Дзюбайло А.Г., Слободян Л.З. Лікарські рослини: методичні вказівки до лабораторних занять. – Дрогобич: ДДПУ, 2012. – 38 с.
14. Дзюбайло А.Г., Слободян Л.З. Лікарські рослини: навч.-метод. пос. – Дрогобич: ДДПУ, 2009. – 35 с.
15. Лихочвор В.В. Лікарські рослини. Значення, ботанічні і біологічні особливості, і технологія вирощування, заготівля / В.В. Лихочвор, В.С. Борисюк, С.В. Дубковецький. – Л.: Українські технології, 2003. – 272с.
16. Лікарські рослини: енциклопедичний довідник / За ред. А.М. Гродзінського. – К.: Видав. “Укр. енциклопедія”, 1992. – 544 с.
17. [http:// www.agronomist.in.ua](http://www.agronomist.in.ua)
18. [http:// www.healthday.in.ua](http://www.healthday.in.ua)

Викладач _____ М.Р.Досвядчинська

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії

Протокол №8 від 02.09. 2021 року

Завідувач кафедри _____ І.В.Бриндзя